

A lehetséges világ fikcionalista fikciójának ontológiája

[Absztrakt]

Hétköznapi beszélgetéseink során mindannyian használunk lehetőségességgel és szükségszerűséggel kapcsolatos úgynevezett *modális kijelentéseket*, amely abból az intuíciónkból táplálkozik, hogy a dolgok lehettek volna másként, mint ahogy ténylegesen alakultak. Az előttem lévő asztal például lehetett volna barna, bár ténylegesen fekete színű. Az ilyen jellegű mondatok elemzéséhez nyújt hasznos technikai apparátust a lehetséges világ beszédmód: az a mondat, hogy „az előttem lévő asztal lehetett volna barna” ekvivalens azzal az átfogalmazással, hogy „van olyan lehetséges világ, ahol az előttem lévő asztal barna”.

A metafizikai probléma akkor bukkan fel, amikor a lehetséges világok létezésére és természetére kérdezzük rá. Ha nem kívánunk elköteleződni a lehetséges világok létezése mellett, akkor lehetünk *erős fikcionalisták*, amely antirealista a lehetséges világok tekintetében. A lehetséges világ fikcionalizmus szerint modális kijelentéseinket a fiktív karakterekkel kapcsolatos diskurzus mintájára egy úgynevezett fikciós operátor segítségével elemezhetjük. A fenti példát egy fikcionalista a következőképpen parafrázeálja: „*a lehetséges világok fikciója szerint* van olyan lehetséges világ, amelyben az előttem lévő asztal barna”. Az álláspont képviselői úgy gondolják, hogy ezáltal metafizikai elköteleződés nélkül használhatják a lehetséges világ beszédmódot, élve annak teoretikus előnyeivel.

Feltehetjük azonban a kérdést: mi is az a bizonyos fikció, amire a fikcionalista hivatkozik? A téma nem előzmény nélküli, már korábban megfogalmazták azt a vádat a lehetséges világ fikcionalizmussal szemben, hogy valójában nem más, mint álcázott ersatz realizmus. Előadásomban ezt a meglátást kívánom továbbgondolni.

Álláspontom szerint célszerű lehet felhasználni az utóbbi években egyre nagyobb teret nyerő *absztrakt artefaktum elméletet*. Az absztrakt artefaktualizmus egy realista elmélet, ami szerint a fikciók és a bennük szereplő fiktív karakterek emberalkotta absztrakt tárgyak, amelyek ugyan nem térbeliek, de időben léteznek és létrehozásuk bizonyos mentális eseményektől függ. A lehetséges világokkal kapcsolatos erős fikcionalizmus esetén is eljárhatunk hasonlóképpen, persze magát a lehetséges világ fikciót nem írók hanem filozófusok hozták létre.

A fenti kritikának nem célja, hogy a fikcionalizmust támadja, épp ellenkezőleg: azáltal, hogy tisztáztuk a fikcionalista fikciójának ontológiáját – s így realistává tettük –, az álláspont több kérdésre tud választ adni, vagyis nagyobb magyarázóerővel bír mint amikor antirealista elméletként tűnt fel. Előadásom fő konklúziója tehát az, hogy helyesen járunk el akkor, ha a

lehetséges világok fikcionalista elméletét az absztrakt artefaktualizmus kiterjesztéseként értelmezzük a lehetséges világok ontológiájára.